

Definition av kustnära fiske

Det har visat sig svårt att definiera vad som är småskaligt kustnära fiske. De försök som gjorts leder antingen till en alltför snäv eller alltför vid definition. Frånvaron av en definition ställer till problem vid krav på hänsyn till kustnära fiske (eftersom det inte kan definieras...). Längden på fartyg är en vanligt kriterium, detta har dock ifrågasatts av näringen som vill att det är *typen av fiske*, och inte fartygets storlek, som avgör fiskets inriktning. Nyckelord för ett kustnära är "ett fiske som pågår kustnära, hållbar och miljömässigt skonsamt. Det är geografiskt bundet och har korta fångstresor".

Projektet "Fiskeresursen – så kan den fördelas" (Samförvaltningen Norra Bohuslän) lämnar 2014 följande förslag till "profil"/avgränsning för kustnära fiske:

"Med kustnära fiske avses ett lokalt förankrat fiske som uppfyller högt ställda krav avseende miljömässig och social hållbarhet. Fisket präglas av korta avstånd från hemmahamn till fiskeplatser, i huvudsak dagliga landningar och ett fiske med anpassade redskap för maximal selektivitet."

För att definieras som kustnära fiske ska fem kriterier uppfyllas:

- **Selekterande redskap:** Att fisket bedrivs med selekterande redskap utifrån känd kunskap och beprövad teknik (vetenskapligt dokumenterad och fastslagen utifrån fiskets särart)
- **Fiskeresans längd:** Att fisket i allt väsentligt utgörs av endagsresor och landar fångst minst två gånger per vecka i hemmahamn.
- **Var fisket bedrivs:** Inom 12 nautiska mil från kusten.
- **Kustsamhällen:** Fisket bedrivs och har sin verksamhetsbas från en hemmahamn på kusten.
- **Kombinerad verksamhet:** Fisket är diversifierat eller kombinerat med annan verksamhet.

Mer om kustfiskets betydelse för kustkommunerna och fakta om fisket:

- **Blå översiktsplan** – konsensusdokument mellan Strömstads, Tanums, Sotenäs och Lysekils kommuner.
- **Maritim Näringslivsstrategi** för Strömstads, Tanums, Sotenäs och Lysekils kommuner.
- **"Fiskeresursen – hur kan den fördelas?"**, slutrapport, Samförvaltning Norra Bohuslän 2014
- **Kustfiskets betydelse för Bohusläns kustkommuner**, rapport, Fiskeområde Bohuslän, 2013
- **Småskaligt kustnära fiske i Bohuslän – en intervjustudie**, Fiskeområde Bohuslän, 2013
- **Guide till bilden av Bohuslän**, Västsvenska turistrådets strategi för besöksnäringen, 2013

ANTAL FISKARE

Förändring 1998-2013

	1998	2008	2013	Antal	Procent
Strömstad	81	53	47	-34	-42 %
Tanum	134	87	67	-67	-50 %
Sotenäs	110	54	47	-63	-57 %
Lysekil	40	33	30	-10	-25 %
Orust	34	22	23	-11	-32 %
Tjörn	96	68	62	-34	-35 %
Öckerö	193	152	123	-70	-36 %
Göteborg	222	182	130	-92	-41 %
Övriga				12*	(+12)
Totalt	910	651	541	-369	-41 %

(*Uddevalla 9; Stenungsund 1; Munkedal 1, Mölndal 1)

Källa: Kustfiskets betydelse för kustkommunerna i Bohuslän, 2013

FISKEFARTYG TOTALT

Förändring totalt

	1998	2008	2013	Antal	Procent
Strömstad	70	50	49	-21	-30 %
Tanum	150	108	89	-61	-41 %
Sotenäs	78	44	45	-33	-42 %
Lysekil	42	33	30	-12	-29 %
Orust	33	25	19	-14	-42 %
Tjörn	91	61	61	-30	-33 %
Öckerö	113	112	88	-25	-22 %
Göteborg	118	106	73	-45	-38 %
Övriga				12*	(+12)
Totalt	695	539	466	-229	-33 %

(*Kungälv 8; Uddevalla 3; Stenungsund 1)

Källa: Kustfiskets betydelse för kustkommunerna i Bohuslän, 2013

Inriktning på fisket

Cirka 30 procent av fartygen (i Bohuslän) fiskar med trål eller vad (demersalt fiske). Övriga 70 procent fiskar med passiva redskap (garn, krok eller bur). Inriktningen kan antas vara ungefär densamma i norra Bohuslän.

Sammanställning av uppgifter ur
rapporter finansierade via
Fiskeområde Bohuslän under 2013-2014.

EU:s nya fiskeripolitik (GFP)

Inom EU finns sedan den 1 jan 2014 en ny, gemensam fiskeripolitik. Reformeringen genomförs stegvis, i Västerhavet ska politiken vara genomförd senast den 1 januari 2016. Politikens syfte är att återställa fiskbestånden till hållbara nivåer, stoppa resursförstörande fiskemetoder och skapa nya möjligheter till jobb och tillväxt i kustområdena. Detta vill EU uppnå genom att införa förbud mot att kasta fångst överbord (utkastförbud eller landningsskyldighet) och ge näringen större ansvar. Man vill också stödja småskaligt fiske, förbättra rönerna om fiskbestånden och ta ansvar i vatten utanför EU.

Centrala begrepp i GFP:n:

- **Full kvotavräkning:** Princip som innebär att all fångst ska avräknas från Sveriges nationella kvot, vilket är en stor skillnad mot i dag där enbart landad fångst redovisas och avräknas. Innebörden för den enskilde fiskaren är bl a:
 - 1) Fångst av mindre värde ska avräknas fångsten vilket påverkar fiskeföretagets ekonomi.
 - 2) Risk för att kvoter för blandfiske inte kan utnyttjas eftersom fiskaren riskerar att fånga arter denne inte har kvot för (tillstånd att fånga). Blandfisken ska enligt de nya reglerna stängas även om bara kvoten för en viss art är uppfiskad.
- **Utkastförbud/landningsskyldighet:** Tvingande regler om att all fångst ska landas. Detta ställer krav på mycket selektivt fiske och flexibilitet i kvoter, en fiskare måste kunna skaffa sig en kvot för en "önskad" fångst i efterhand. Utkastförbudet syftar till att styra hur mycket fisk som fångas i Skagerrak i stället för vad som landas.
- **MSY/maximalt hållbart uttag:** Lagkrav om att bestånden ska växa sig till den nivå (t.o.m över) som anses hållbar (MSY, Maximum Sustainable Yield eller maximalt hållbart uttag). Det innebär att länderna inte kan förhandla om och fördela nationella kvoter som överstiger den samlade nivån för MSY.

- **TFC/ITQ:** Reformen förordar ett system med överförbara (säljbara) fiskerättigheter (Transferable Fishing Quotas, TFC). Systemet innebär att fiskerättigheterna privatiseras, idag är de i statens ägo. Erfarenheter från andra länder och modellering av svenskt fiske, visar att detta styrmedel leder till en snabb strukturomvandling inom fisket. Fiskerättigheter flyttas också från småskaligt fiske till ett mer storskaligt fiske. Detta då stora värden samlas i fiskerättigheter som snabbt köps upp av större (fiske)företag.

- **De Minimis.** Fiskeripolitiken öppnar för att undantag från utkastförbudet kan medges givet vissa villkor, exempelvis orimligt höga kostnader i förhållande till storleken på önskad fångst ("de minimis"). SLU/Havsfiskelaboratoriet snabbtredet för närvarande förutsättningarna för ett svenskt undantag från utkastförbudet för selektivt, riktat fiske efter kräfta och räka med rist.¹

Den svenska fiskeripolitikens mål

Den svenska Havs- och Fiskeriprogrammet utgår de övergripande målen med EU:s fiskeripolitik och anger en rad specifika mål för svenskt fiske. Bland annat:

- Minskning av fiskets påverkan på havsmiljön, bland annat genom att oönskade fångster så långt som möjligt undviks och minskar.
- Bättre konkurrenskraft och lönsamhet för företagen inom fisket, bland annat för det småskaliga kustfisket och förbättring av säkerhets- och arbetsförhållanden.

(Källa: Utkast till Havs- och fiskeriprogram 2014-2020, sid 50)

¹ Ett rist är ett slags galler i trålmynningen som sällar och sorterar bort arter som man inte ska/får fånga. Med rist är bifångsten i skaldjurfisket mycket liten.

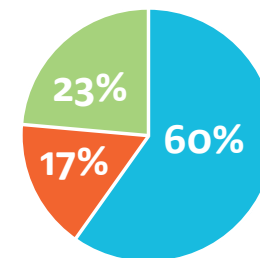
Om fiskelicenser, fiskeföretagande och lönsamhet

Licenserna (tillstånd) för yrkesfiske var tidigare personliga. Sedan hösten 2014 är licenserna överförda till fiskefartyg/företag. Vid årsskiftet 2014/2015 fanns ca 450 fartyg med licens i Bohuslän.

En strukturomvandling inom fisket uppges ofta vara nära förestående, bl.a. på grund av hög medelålder och dålig lönsamhet. Den höga medelåldern inom fisket är en utmaning för näringen, och nyrekrytering är en viktig fråga för framtiden. Avseende de mindre fiskeföretagens ekonomi är bilden inte entydig: En intervjustudie bland ett urval fiskare som fiskar från mindre fartyg utmed Bohuskusten (våren 2013) visade att 60 procent av informanterna var nöjda med sin ekonomi. 23 procent var varken nöjda eller missnöjda, medan övriga var missnöjda. Ingen av de tillfrågade hade för avsikt att sluta fiska. Tvärtom visade många på investeringsvilja (se diagram).

Ekonomisk bärande?

- Ja/nöjd
- Nej/inte nöjd
- Tveksamt/otydlig uppfattning

Svar på fråga om tillfrågade fiskare anser att deras fiskeföretagande är ekonomisk bärande.

Källa: Intervjustudie kustfisket, Fiskområde Bohuslän, 2013.

Svar på fråga om fiskarna har investerat eller har planer på att investera i sitt fiskeföretag

Källa: Intervjustudie kustfisket, Fiskområde Bohuslän, 2013.